

DZIENNIK PRAW

PAŃSTWA POLSKIEGO.

WARSZAWA.

№ 16.

8 listopada 1918.

Treść:	36. Dekret o opiece nad zabytkami sztuki i kultury	93
	37. Dekret w przedmiocie zarządu sprawami komunalnymi na terenie c. i k. wojskowego Generalnego Gubernatorstwa Lubelskiego	98

36.

DEKRET

Rady Regencyjnej o opiece nad zabytkami sztuki i kultury.

MY, RADA REGENCYJNA KRÓLESTWA POLSKIEGO postanowiliśmy i stanowimy, co następuje:

Zasady ogólne.

Art. 1. Wszelkie zabytki kultury i sztuki, znajdujące się w granicach Państwa Polskiego, wpisane do inwentarza zabytków sztuki i kultury, podlegają opiece prawa.

Należące do Państwa Polskiego lub do jego obywateli, lub do instytucji polskich zabytki sztuki i kultury, znajdujące się zagranicą, mogą być przedmiotem szczególnych środków ochrony ze strony władzy państwowej polskiej oraz umów międzynarodowych, stosownie do osobnych w tej mierze postanowień.

Art. 2. Opieka nad zabytkami sztuki i kultury należy do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 3. Czynności związane z opieką nad zabytkami sztuki i kultury sprawują konserwatorzy zabytków sztuki i kultury, mianowani przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Ilość i granica okręgów oraz siedziby i etaty konserwatorów określone będą osobnym rozporządzeniem ministerjalnem.

Art. 4. Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przysługuje prawo wydawania w zakresie niniejszej ustawy zarządzeń, dotyczących się tak organizacji urzędu konserwatorskiego, jak również wogóle opieki nad zabytkami sztuki i kultury.

Art. 5. Z ramienia i pod kierunkiem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego prowadzony będzie inwentarz zabytków sztuki i kultury, znajdujących się w granicach Państwa Polskiego.

Art. 6. Właściwe organy rządowe mają prawo badania przedmiotów, będących w posiadaniu osób tak fizycznych jak i prawnych, a to w celu ustalenia wartości zabytkowej i zakwalifikowania poszczególnego przedmiotu do inwentarza zabytków sztuki i kultury.

Art. 7. W razie zakwalifikowania przedmiotu do inwentarza zabytków sztuki i kultury, właściwy urząd konserwatorski wyda na żądanie właściciela odpowiednie świadectwo.

Art. 8. Osoba, uprawniona do rozporządzania zabytkiem, zezwolić winna organom rządowym do tego powołanym na swobodne zbadanie zabytku lub jego stanu.

Art. 9. Księgi, zawierające spis zabytków sztuki i kultury, powinny być prowadzone i przechowywane przez konserwatorów w ten sposób, aby były one dostępne dla wszystkich zainteresowanych.

Art. 10. Wszystkie czynności władzy rządowej, przewidziane w ustawie niniejszej, dokonywane będą przez konserwatorów, na których decyzje i czynności osobom interesowanym służy skarga do Ministra W. R. i O. P. w ciągu 4-ch tygodni od daty zawiadomienia o decyzji.

Art. 11. Wszelkie nieruchome i ruchome dzieła, świadczące o sztuce i kulturze epok ubiegłych, istniejące nie mniej, niż lat 50, korzystają z opieki prawa, zanim wpisane zostaną do inwentarza zabytków sztuki i kultury. Korzystają z niej także wszystkie wykopaliska i znaleziska, które z natury rzeczy nie mogą być uprzednio inwentaryzowane.

Dzieła ruchome, istniejące mniej niż lat 50, mogą być — w wyjątkowych razach — uznane za zabytki na mocy specjalnej decyzji Ministra W. R. i O. P.

Zabytki nieruchome.

Art. 12. Za zabytki nieruchome w myśl ustawy niniejszej uznane być mogą:

- a) jaskinie, grodziska, (t. zw. szwedzkie góry i okopy), kurhany, mogiły, usypiska, cmentarzyska, ślady osad nawodnych, głązy ze stopami, misami, krzyżami, podkowami, baby kamienne i t. p.;
- b) budowle zarówno murowane, jak drewniane wraz z przynależnym im otoczeniem (ogrodem, placem), a choćby dochowane w późniejszej budowie części dawne (prezbiterja, kaplice, wieże, bramy, portale, kolumny, drzwi, kominki i t. p.); dzieła sztuk plastycznych z architekturą budynku związane (malowidła ścienne, rzeźby, sztukaterje i t. p.);
- c) luźno stojące pomniki, nagrobki, kapliczki, figury, krzyże, kolumny, słupy graniczne i t. p.;

- d) ruiny budowli, pomników i posągów;
- e) grupy budowli, wybitne pod względem estetycznym i znamienne bądź dla całych miast, osad, wsi, bądź dla ich dzielnic;
- f) na gruncie dochowane do dziś rozplanowania starych miast i dzielnic staromiejskich wraz z dawnymi, historycznymi nazwami ulic i placów;
- g) ogrody ozdobne oraz aleje stare cmentarne i przydrożne; drzewa sędziwe i okazałe, otaczające zamczyska, kościoły, kapliczki, figury, cmentarze i t. p.

Art. 13. Zabytki nieruchome nie mogą być burzone, niszczone, przerabiane, odnawiane, rekonstruowane, zdobione lub uzupełniane (nawet instalacjami) bez uprzedniego pozwolenia odpowiedniej władzy konserwatorskiej. Takież pozwolenie nieodzowne jest przy wszelkich zmianach, zamierzonych w najbliższym otoczeniu ważniejszych zabytków nieruchomych.

Art. 14. Wykonanie—na zasadzie uzyskanego zgodnie z brzmieniem art. 13 pozwolenia—wielkich robót, dotyczących zabytków nieruchomych, podlega kontroli konserwatora, w którego okręgu znajduje się dany zbytek. Konserwator ma prawo wstrzymania robót, wykonywanych bez pozwolenia lub niewłaściwie, przyczem korzysta z poparcia miejscowych organów administracyjnych.

Art. 15. Każdy właściciel zabytku nieruchomego jest obowiązany utrzymywać go w stopniu niezbędnym dla zabezpieczenia jego istnienia. Rząd, jeżeli są ku temu wyjątkowe powody, może dopomagać właścicielowi do utrzymania zabytku.

Art. 16. Jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo zniszczenia lub uszkodzenia zabytków nieruchomych, rząd ma prawo wyłączać je lub ograniczać ich użytkowanie.

Art. 17. Rząd ma prawo nie dopuścić do niszczenia, zasłaniania lub szpecenia widoku na zabytki lub z zabytków nieruchomych.

Zabytki ruchome.

Art. 18. Za zabytki ruchome w myśl ustawy niniejszej uznane być mogą:

- a) przedmioty związane bezpośrednio z przeznaczeniem budynku (oltarze, ambony, chrzcielnice, stalle, pomniki, nagrobki, trumny w grobach kościelnych wraz z ukrytymi w nich dziełami pracy ręcznej, epitafja, tablice, vota, szaty i naczynia obrzędowe, dzwony i t. p.) oraz kolekcje przedmiotów, przechowanych w muzeach, w skarbcach i składach świątyń, w zgromadzeniach cechowych, po magistratach i t. p.;
- b) dzieła sztuk plastycznych: obrazy, rzeźby, ryciny;
- c) dzieła sztuk zdobniczych i kunsztów cechowych: zbroje, oręż, rządy, pojazdy, chorągwie, sztandary, arrasy, dywany, makaty, pasy, kilimy, hafty, koronki, ubiory, meble, sprzęty, naczynia, zegary, świeczniki, wyroby złotnicze, emalje, szkło, ceramika, kraty, okucia, zamki, godła, znaki i t. p.;
- d) monety, medale, pieczęcie, tłoki mennicze;
- e) druki, archiwalja, rękopisy zwykłe i ozdobne, oprawy ksiąg;
- f) ludowe sprzęty domowe i wyroby przemysłu ludowego.

Art. 19. Zabrania się wywozu z granic Państwa Polskiego zabytków ruchomych i ich części.

Art. 20. Zabytki ruchome, o ile są własnością kraju, miast, gmin administracyjnych lub wyznaniowych, parafji oraz instytucji społecznych, nie mogą być niszczone, usuwane, sprzedawane, zamieniane, przerabiane, odnawiane lub rekonstruowane bez uprzedniego pozwolenia odpowiedniej władzy konserwatorskiej; przewożenie wymienionych zabytków ruchomych na wystawy publiczne wymaga pozwolenia konserwatora, w którego okręgu znajduje się dany zabytek.

Art. 21. Wykonanie—na zasadzie uzyskanego zgodnie z brzmieniem artykułu 20-go pozwolenia—wszelkich robót, dotyczących zabytków ruchomych, podlega kontroli konserwatora, w którego okręgu znajduje się dany zabytek. Konserwator ma prawo wstrzymywania robót, wykonywanych bez pozwolenia lub niewłaściwie, przyczem korzysta z poparcia miejscowych organów administracyjnych.

Art. 22. Jeżeli zachodzi niebezpieczeństwo zniszczenia, uszkodzenia lub wywozu zagranicę zabytków ruchomych, będących własnością prywatną a mających wybitne znaczenie narodowe, rząd ma prawo wywłaszczyć je na rzecz jednego z muzeów narodowych.

Wykopaliska i znaleziska.

Art. 23. Za zabytki tej kategorii są uważane:

- a) wykopaliska, świadczące o dawnej kulturze (groby, pola urn i urny, narzędzia kamienne, wyroby kruszcowe i szklane, tkaniny, ceramika, monety, broń i t. p.);
- b) znaleziska przypadkowe na powierzchni ziemi lub na dnie zbiorników wody, mające cechy dawnej kultury, z rodzaju wyżej wymienionych, oraz takie, jak skarby i archiwalja, ukryte w murach, puszkach, skrytkach i t. p.

Art. 24. Właściciele lub dzierżawcy gruntów, na których znalazły się wykopaliska, bądź kierownicy robót, podczas których na wykopaliska natrafiono, bądź też ci, którzy odkrycia dokonali,—obowiązani są niezwłocznie zawiadomić o tem najbliższy urząd konserwatorski, który celem zabezpieczenia wykopaliska lub znaleziska wyda decyzję, nakazującą wstrzymanie robót i określającą sposób dalszego ich prowadzenia; środki tymczasowe w razie ich potrzeby zastosuje miejscowa władza administracyjna.

Art. 25. Wszelkie prywatne poszukiwania archeologiczne wymagają pozwolenia Ministra W. R. i O. P. i podlegają jego kontroli.

Art. 26. Zabrania się wywozu z granic Państwa Polskiego zabytków tej kategorii.

Art. 27. Rząd ma prawo użytkowania lub wywłaszczenia dla badań naukowych terenu, na którym dokonano odkrycia. Rząd ma też prawo przedkupu wykopalisk i znalezisk w ciągu trzech miesięcy od daty zawiadomienia.

Postępowanie przy wywłaszczeniu zabytków i odszkodowaniu.

Art. 28. Wywłaszczenie zabytku ruchomego (art. 22) może nastąpić nie inaczej, jak na mocy reskryptu Rady Regencyjnej, na wniosek Ministra W. R. i O. P.

Art. 29. Konserwator może przed wydaniem reskryptu Rady Regencyjnej zarządzić tymczasowe środki zapobiegawcze, a w ich liczbie i objęcie przez siebie lub przekazanie do jednego z muzeów narodowych zagrożonego zabytku.

Art. 30. Jeżeli właściciel zabytku ruchomego poniósł skutkiem wywłaszczenia lub ograniczenia własności stratę materialną, to może on w terminie rocznym, licząc od doręczenia lub ogłoszenia decyzji ostatecznej, o której mowa w artykule 28-ym, złożyć konserwatorowi żądanie wypłaty określonej sumy tytułem odszkodowania.

Art. 31. Jeżeli żądane odszkodowanie nie przekracza trzech tysięcy marek (4500 koron), w takim razie przyznanie wynagrodzenia należy do decyzji konserwatora.

Jeżeli wysokość odszkodowania przekracza 3 tysiące marek (4500 koron), konserwator przedstawia rzecz ze swoim wnioskiem do decyzji Ministra W. R. i O. P.

Jednocześnie z wydaniem decyzji, przyznającej żądane odszkodowanie w całości lub w części, konserwator, względnie Minister, zarządzi wypłatę tegoż.

Art. 32. Jeżeli decyzja konserwatora, względnie Ministra, co do wysokości odszkodowania nie czyni zadość żądaniu petenta, w takim razie może on wytoczyć akcję sądową przeciwko Skarbowi publicznemu w terminie miesięcznym od dnia doręczenia mu decyzji.

Art. 33. Wywłaszczenie nieruchomości ulega ogólnym przepisom o wywłaszczeniu nieruchomości na użytek publiczny.

Odpowiedzialność za wykroczenia przeciwko przepisom.

Art. 34. Winni przekroczenia przepisów ustawy niniejszej ulegną w drodze sądowej karze do 3-ich miesięcy aresztu oraz — w razie zniszczenia zabytku lub zmniejszenia jego wartości wskutek uszkodzenia — grzywnie, równającej się wartości zniszczonego przedmiotu lub zmniejszeniu jego wartości wskutek uszkodzenia.

W razie potajemnego wywozu lub usiłowania wywozu z granic państwa przedmiotów, objętych ustawą niniejszą, ulegną one w drodze sądowej konfiskacie na rzecz jednego z muzeów narodowych.

Art. 35. Sprzedaż, zamiana, zastaw lub darowizna zabytków ruchomych oraz wykopalisk i znalezisk, stanowiących własność gmin, miast, pa-

rafji oraz instytucyj publicznych, uskuteczniiona bez pozwolenia konserwatora, jest nieważna.

Dan w Warszawie, dnia 31 października 1918 roku.

L. S.

† *Aleksander Kakowski*
Zdz. Lubomirski
Józef Ostrowski

Prezydent Ministrów:
Józef Świeżyński.

Minister Spraw Wewnętrznych: *Z. Chrzanowski*
Minister Sprawiedliwości: *J. Higersberger*
Minister Rolnictwa i Dóbr Koronnych: *Wł. Grabski*
Minister Przemysłu i Handlu: *Andrzej Wierzbicki*
Minister Aprowizacji: *Antoni Minkiewicz*
Minister Spraw Zewnętrznych: *Stanisław Głabiński*
Minister Komunikacji: *W. Paszkowski*

37.

DEKRET

Rady Regencyjnej w przedmiocie zarządu sprawami komunalnymi na terenie c. i k. wojskowego Generalnego Gubernatorstwa Lubelskiego.

My, RADA REGENCYJNA KRÓLESTWA POLSKIEGO postanowiliśmy i stanowimy, co następuje:

Do czasu objęcia całkowitego zarządu administracyjnego na terenie c. i k. wojskowego Generalnego Gubernatorstwa Lubelskiego obowiązywać będą tymczasem następujące przepisy.

Art. 1. Zarząd sprawami komunalnymi w c. i k. wojskowym Generalnym Gubernatorstwie Lubelskiem sprawują władze polskie. Należy do nich wykonanie przepisów prawnych o reprezentowaniu gmin i powiatów i zarządzaniu niemi podług istniejących ustaw samorządowych.

Art. 2. Kompetencje c. i k. Generalnego Gubernatorstwa wojskowego w przedmiocie zarządu sprawami komunalnymi (a więc przedewszystkiem wpływające z §§ 1, 2, 5, 6, 8, 10, 13, 14, 18, 19, 20 i 21 rozporządzenia z dn. 18 sierpnia 1916 r. Dz. Rozp. № 64; §§ 3, 54, 62, 63, i 64 rozporządzenia z dn. 31 października 1916 r. Dz. Rozp. Generalnego Gubernatorstwa wojskowego № 102; §§ 1, 2, 5, 6, 8, 13, 14, 19, 20 i 21 rozporządzenia z dn. 18